

Després del 8-M: cap on va el moviment feminista?

El moviment feminista està en plena ebullició i ara té el repte d'aconseguir que la visibilitat que han assolit les seves reivindicacions no sigui flor d'un sol dia. Quines estratègies es planteja perquè les seves demandes es consolidin? Quins són els seus reptes de futur?

Laura Aznar i Laia Soldevila

Es compleixen dos mesos del 8 de març, una vaga feminista històrica que va situar les reivindicacions de les dones al focus mediàtic. Milers de persones d'edats, procedències i trajectòries diverses van ocupar els carrers aquell dia. Ho van tornar a fer setmanes després, el 26 d'abril, quan es va fer pública la sentència del [cas de La Manada](#). El moviment feminista està en plena ebullició i ara té el repte d'aconseguir que la visibilitat que han assolit les seves reivindicacions no sigui flor d'un sol dia. CRÍTIC n'analitza els reptes principals parlant amb Marta Mariñas, de la Comissió 8 de Març; Montse Benito, de Ca la Dona; Laura Pelay, vicesecretària general i portaveu de la UGT; Alba Garcia, secretària de dones, diversitats i polítiques LGTBI de CCOO; Núria Segura, del col·lectiu "Les periodistes parem", i Antoinette Torres, directora de l'entitat Afroféminas.

Per què el 8-M de 2018 ha estat un punt d'inflexió?

El 8 de març de 2018 ha marcat un abans i un després en la història del feminisme recent. Malgrat que hi ha precedents en l'àmbit internacional, a Catalunya mai abans una aturada general de dones havia estat secundada d'una forma tan massiva. Fins i tot la convocatòria del dia anterior a Barcelona, la manifestació nocturna convocada tradicionalment per espais feministes autònoms, va comptar amb molta més participació que la prevista per les organitzadores. Tampoc no s'havia plantejat abans una vaga de treball, educativa, de cures i de consum, és a dir, que abracés tots els camps en què les dones pateixen discriminacions.

Tant l'organització com el format de la jornada **van ser trencadors i es van gestar des dels diferents col·lectius feministes**. Marta Mariñas, activista feminista i membre de la Comissió 8 de Març, explica que "una de les innovacions d'aquesta vaga és que no s'ha generat a les taules de negociació de cap despatx. Ha estat una vaga popular, social i de carrer, una vaga feminista radical". Segons aquesta activista, el 8-M quedarà en l'imaginari col·lectiu com "una jornada històrica" en la qual el moviment feminista "es va plantar". "Vam donar un cop sobre la taula però des d'una posició molt apoderada i alegre, dient que ja hem sortit, que estem juntes i que no ens aturaran".

El moviment feminista a Catalunya té un recorregut de més de 40 anys, i sense aquesta base no s'explica l'èxit del 8 de març

Així i tot, l'organització de la jornada no va sorgir com un bolet. **Hi ha anys de lluita que**

precedeixen la vaga i les mobilitzacions que es van viure ara fa dos mesos.

Segurament, l'experiència prèvia més recent ha estat la [Vaga de Totes](#), una iniciativa sorgida el 2014 des de diferents espais feministes i que es va organitzar de manera descentralitzada, amb accions en diversos barris i pobles. Però el moviment feminista organitzat a Catalunya té un recorregut de més de 40 anys. Sense aquesta base prèvia no s'explica l'èxit d'aquest 8 de març.

Montse Benito, membre de Ca la Dona i activista amb una llarga trajectòria de lluita feminista a les espatlles, explica que "al voltant del 8-M sempre hi ha hagut comissions que han fet crides a la manifestació, intentant incorporar-hi les temàtiques de cada moment: la sexualitat, les violències, les discriminacions en l'àmbit laboral... i això genera una memòria col·lectiva".

Des dels sindicats majoritaris, el Dia de la Dona d'enguany també ha suposat un punt d'inflexió. Per Laura Pelay, vicesecretària general i portaveu de la UGT de Catalunya, **la jornada va servir per situar les polítiques d'igualtat "al cor de l'agenda social, política i mediàtica"**. En una línia similar, la secretària de dones, diversitat i polítiques LGTBI de CCOO, Alba Garcia, remarca que moltes organitzacions van contribuir "molt més que els altres anys" a que les mobilitzacions fossin multitudinàries, fet que indica que "ja no nedem contra corrent; ara situem tots els objectius de polítiques de dones al centre".

El context en què es va produir la vaga enguany també és un element a tenir en compte. Marta Mariñas explica que "la crisi social, econòmica i la precarietat que se'n deriva travessen amb especial virulència les dones, lesbianes i 'trans', les migrades o les de classe baixa", i això, al seu parer, ha esdevingut "un impuls per sortir als carrers". Tot i això, Mariñas considera que l'èxit del 8-M passat s'explica per una conjunció de factors, entre els quals destaquen l'existència d'un jovent "que ha crescut amb la cultura de l'organització i la mobilització als carrers", i el fet que, després d'anys de lluita feminista, "tenim més eines per identificar les violències quotidianes i més ràbia quan veiem que les estructures socials, polítiques o judicials que haurien d'aturar-les no han canviat".

Quines lliçons podem extreure de la vaga feminista?

El moviment feminista va demostrar la seva força el 8-M i, de nou, poques setmanes després, a principis de maig, amb la sentència de La Manada. Aquests dos exemples són una evidència de la seva renovada capacitat de convocatòria i del poder de mobilització que estan prenent les consignes feministes.

Aprofitant aquest moment central del feminisme, quines lliçons es poden aprendre de les darreres mobilitzacions per a futures ocasions? Un dels reptes assolits del 8-M i que les diferents organitzacions van valorar va ser la transversalitat. El manifest de la vaga ja va ser un exemple d'això. Montse Benito explica que es van plantejar "**continguts molt amplis que interpel·laven gent organitzada i dones a títol individual**, que en la seva quotidianitat han viscut en primera persona les discriminacions de les quals parlàvem". A més, aquesta voluntat aglutinadora també es va fer palesa a escala intergeneracional. Benito considera que al 8-M van confluïr "dones de diferents generacions, de procedències diverses o d'un mateix àmbit familiar que van trobar interessos comuns".

Precisament la multiplicitat de reivindicacions va ser un dels elements clau per al naixement de nous actors. En el primer cas, pocs dies abans del 8-M, gairebé 3.000 periodistes de tot l'Estat espanyol es van trobar en un grup de Telegram disposades a organitzar-se per fer vaga sota el lema "Les periodistes parem". Núria Segura, una de les portaveus d'aquest moviment, explica que "**el fet que s'organitzés la vaga mundial de dones va fer que les del nostre sector també diguéssim:**

aquí també patim discriminacions". Només a Barcelona, aquest espai agrupa més de 400 periodistes. El mateix dia 8 al matí, el grup de Barcelona va organitzar un acte als jardins Montserrat Roig amb més de 300 assistents i, a Twitter, foren les impulsores del 'hashtag' [#prouperiodismesexista](#).

Què se'n farà d'aquest moviment els pròxims mesos? "De moment ens hem reunit una vegada després de la vaga a Barcelona i ja tenim alguns projectes al cap: volem intentar fer 'lobby' de les reivindicacions, monitorar el tractament de la violència masclista i preparar eines de formació per als mitjans i per a les universitats", explica Segura. A escala estatal, les periodistes es trobaran a Madrid el 2 de juny amb la voluntat de donar forma a aquest nou espai.

La vaga ha agrupat dones de diferents generacions i també ha fet néixer nous col·lectius, com el de les periodistes

Però també hi ha hagut col·lectius que van decidir no prendre part en les mobilitzacions del 8 de març perquè no s'hi sentien representades. Aquest és el cas del col·lectiu de dones negres [Afrofeminas](#). La fundadora i directora de l'entitat, Antoinette Torres, critica que el "discurs feminista hegemònic" a l'Estat espanyol "no reconeix la diversitat". Segons el seu criteri, "**falta molta educació encara pel que fa a la intersecció entre el feminisme i la racialitat**" i en com aquesta condició afecta les dones negres, "que són doblement oprimides". "Jo respecto totes les persones que van anar a la vaga, hi tenen dret, però jo també tinc el dret de no anar-hi i de lluitar per altres vies", afirma Torres. Sobre aquest posicionament, l'activista Marta Mariñas considera que, si bé el feminisme "té com a objectiu lluitar assenyalant les desigualtats", i que en els darrers anys "s'han donat moltes confluències", admet també que queda camí per recórrer: "Cal que el feminisme blanc i occidental desconstrueixi les desigualtats i les exclusions allà on es reproduïxen".

Com que la vaga no es va circumscriure només a l'àmbit laboral, la capacitat de mobilització no va recaure només en els sindicats, sinó que moltes organitzacions van treballar de forma autoorganitzada i descentralitzada. Laura Pelay, de la UGT, destaca el "respecte" de les diferents organitzacions de la comissió a l'hora de definir la seva actuació durant la jornada: "**Cadascú hi va posar el seu granet de sorra, des de la seva òptica, entenent el que podia i volia fer**". En aquest sentit, els sindicats majoritaris van convocar una vaga de dues hores als centres de treball i després van fer una crida a la manifestació de la tarda. Aquesta opció, però, va ser criticada per una part del moviment feminista que va considerar que limitar la vaga a dues hores "podia obstaculitzar la decisió de les treballadores de fer o no fer vaga", com explica Marta Mariñas. De fet, l'activista critica dels sindicats majoritaris que "intentessin prendre el protagonisme d'una vaga autoorganitzada pel moviment feminista".

Com seran les mobilitzacions feministes dels pròxims temps?

Mantenir vives les forces acumulades el 8-M, donar cos als nous agents i treballar per la diversitat són tres dels reptes clau que el moviment feminista haurà d'abordar els mesos que vénen. Però amb quin horitzó? S'ha d'apostar per mobilitzacions concretes o buscar l'agitació permanent?

Fins ara, el moviment feminista ha apostat per mobilitzar-se dues dates l'any: el 8 de març -Dia de la Dona Treballadora- i el 25 de novembre -Dia contra la Violència de Gènere. Marta Mariñas apel·la a l'autoorganització i a l'autogestió "en la major part dels contextos de la nostra quotidianitat" i creu que la mobilització feminista té múscul per anar més enllà de dos dies l'any, "un fet demostrat les

darreres setmanes amb les mobilitzacions en reacció a la sentència de La Manada". Així i tot, considera que **el moviment ha d'idear estratègies creatives per fer visibles les injustícies**. "Si el sistema judicial no ens protegeix, siguem creatives i entre totes fem noves dinàmiques de justícia feminista", exemplifica, i proposa estendre aquesta lògica a altres nivells, com l'educació, la salut sexual o la maternitat.

Els moviments feministes es plantegen combinar accions estructurades i d'altres de més espontànies

D'altra banda, Montse Benito opina que el moviment feminista ha de ser capaç de combinar accions estructurades amb accions espontànies "com les que es van impulsar després de la sentència de La Manada i que van tenir una resposta massiva". Així i tot, aposta per la prudència: "Això està sustentat per l'activisme i jo sóc partidària de ser realista a l'hora de plantejar determinades dinàmiques. **Estem en alerta feminista, però potser les alertes s'han de dosificar i hem de ser més reflexives sobre el lloc on posem les forces**", comenta Benito.

I entre l'una perspectiva i l'altra s'hi situa Alba Garcia, de CCOO, que considera que l'apoderament col·lectiu que es va visibilitzar el Dia de la Dona s'ha de saber gestionar i mantenir en estat latent. "No hem de guardar la roba lila fins al pròxim 25 de novembre, sinó que **l'agenda feminista ha d'estar molt activa tot l'any**", comenta.

Quina traducció política i social pot tenir el 8-M?

Més enllà de l'organització de mobilitzacions específiques, el moviment feminista es planteja aconseguir canvis reals en els àmbits en els quals batalla. Socialment, Marta Mariñas explica que "la situació s'està tensant molt perquè hi ha un canvi de mentalitat i menys tolerància, i això xoca radicalment amb unes estructures obsoletes". L'activista destaca la responsabilitat de la classe política: "**No es tracta de posar-se un llacet lila, sinó de transformar els organismes de dalt a baix**: organitzar el temps en funció de les cures, reorganitzar els horaris laborals, canviar el sistema socioeconòmic, trencar radicalment amb les desigualtats de classe, de gènere i d'ètnia...".

Però té incidència el moviment? Després de les manifestacions massives en contra de la sentència del judici de La Manada, el Govern espanyol va decidir impulsar una comissió per revisar els delictes sexuals del Codi penal, inicialment formada per 20 homes... i cap dona. Després que es fes pública aquesta informació, el Ministeri va modificar el plantejament i finalment la comissió [sí que comptarà amb la participació de dones juristes i catedràtiques](#).

En l'àmbit del treball, les polítiques d'igualtat s'estan posant al centre de les negociacions com mai s'havia fet

En l'àmbit del treball, també hi comença a haver canvis. Laura Pelay, de la UGT, explica que "abans, les qüestions de gènere eren els temes que es negociaven a darrera hora, però **ara les polítiques d'igualtat són al cor de les negociacions**". Amb aquesta perspectiva també hi coincideix Alba Garcia, de CCOO, que hi afegeix que actualment "a ningú li surt a compte anar en contra d'aquestes proclames". De fet, els canvis que comenten les representants sindicals s'han començat a notar dins les pròpies estructures d'aquestes organitzacions. Garcia considera que dins del sindicat cada vegada hi ha més gent que té clar que la defensa dels "plans d'igualtat" s'ha de posar al centre, i Pelay explica que, després d'anys de defensar polítiques de gènere de forma transversal, ara cal

“situar el focus aquí perquè no se’ns dilueixi”.

Dins el mateix moviment feminista, el repte és continuar aportant discurs i dotant de contingut les mobilitzacions. En parla Montse Benito, de Ca la Dona: “Hi ha bases organitzatives que han anat funcionant al llarg del temps. Per exemple, amb el cas de La Manada, tothom parlava que s’havia de reformar el Codi penal, i nosaltres ja teníem un discurs estructurat sobre això”. Segons el seu punt de vista, **al moviment també li toca donar suport als nous agents que s’han articulat al voltant del 8-M “perquè es consolidin”**, així com organitzar “trobades assembleàries per fer feina conjunta”. A aquests deures, cal sumar-hi les reivindicacions de les dones racialitzades. Per Antoinette Torres, directora d’Afroféminas, el repte també és incorporar la interseccionalitat de manera transversal al discurs feminista, i, en això, aquest col·lectiu proposa fer “activisme pedagògic”: “Debatre; en els debats és quan surt el coneixement i quan s’entenen les coses”, diu.